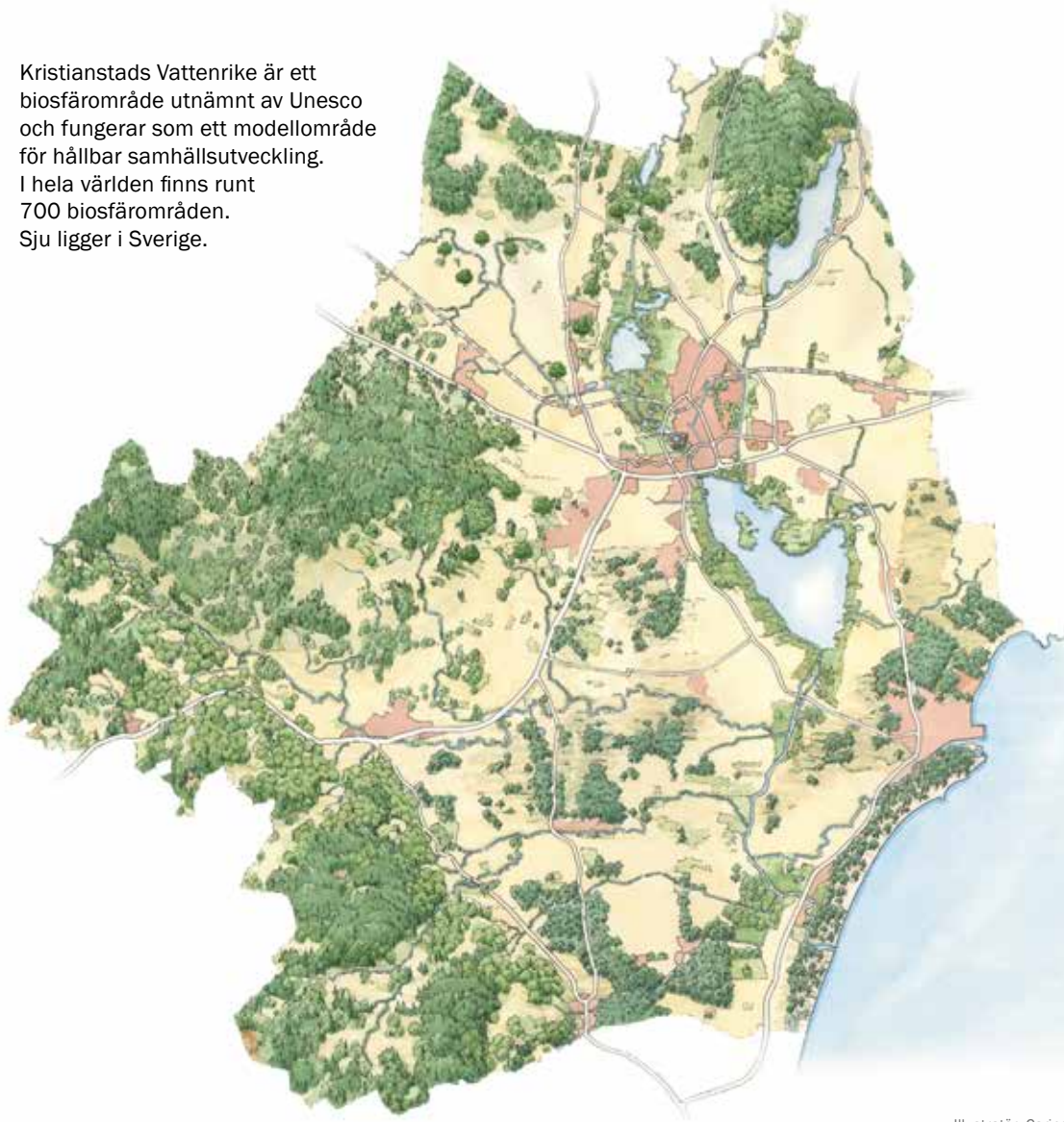

Biosfärområde Kristianstads
Vattenrike
Verksamhetsberättelse 2019

Kristianstads Vattenrike är ett biosfärområde utnämnt av Unesco och fungerar som ett modellområde för hållbar samhällsutveckling. I hela världen finns runt 700 biosfärområden. Sju ligger i Sverige.

Illustrator: Carina Lindkvist Naturcentrum AB

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike omfattar i stort sett hela Kristianstads kommun. Här finns nästan alla svenska naturtyper i ett landskap som präglats av människan genom tiderna.

Den mäktiga Helge å flyter genom landskapet och fångar upp små vattendrag från åsarna och slätten. Vid Kristianstad buktar den ut i Araslövssjön och Hammarsjön innan den når Hanöbukten. Ån kantas av våtmarker och strandängar. Men Vattenriket är inte bara vått, här finns också lummiga ädellövskogar och torra sandiga odlingsmarker.

Den omväxlande naturen ger många

olika miljöer för djur och växter att leva i. Vattenriket är ovanligt artrikt och en riktig hot spot för hotade arter. Området täcker mindre än två promille av Sveriges yta, men här lever hela 20 procent av landets hotade arter!

Kristianstads kommun har åtagit sig att Vattenriket ska vara ett modellområde för hållbar utveckling - ett biosfärområde. Målet är ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle. För att nå dit behövs kunskap om landskapet och naturen. En viktig del i arbetet är att ta fram och sprida kunskap. Vi inventerar, ger ut rapporter, samarbetar med forskare, håller konferenser och tar emot 100 000 besökare om året på naturum Vattenriket.

Tillsammans med föreningar, företag och markägare tas hållbara lösningar fram för att både bevara och nyttja landskapets värden. Vi anlägger våtmarker och rör om i

sanden. Många arter och välfungerande ekosystem gör att vi klarar klimatförändringar och andra utmaningar bättre.

Genom att göra det lättare att uppleva naturen får vi fler med på tåget. Biosfärkontoret har ett tjugotal besöksplatser med fågeltorn, stigar och utemuseer. Naturum Vattenriket är kronan på verket med utställning, möteslokal, restaurang och ett stort programutbud. Här berättar vi om biosfärområdet och visar vägen ut i Vattenriket.

Glädjande nog ser vi goda resultat! Vid besöksplats Pulken samsas tranor, skådare och lantbrukare. Malen simmar åter i Helge å och uttern fiskar utanför naturum. I dag ses områdets våtmarker inte längre som vattensjuka utan vattenrika och som en resurs för staden Kristianstad. Ett kvitto på en ny attityd till hur vi kan använda naturens resurser!

Året som gått, 2019

2019 har präglats av firande och upplevelser! Tänk att det är 30 år sedan arbetet med Vattenriket startade i ett par enkla byggbaracker nere vid Helgeåns strand. Idag ett internationellt erkänt biosfärområde med många olika projekt på gång och med ett fantastiskt besökscenter - naturum Vattenriket. Naturvårdsverket har låtit göra en undersökning av landets alla naturum och hela 95% av besökarna till naturum Vattenriket är nöjda med sitt besök. En siffra vi är mycket stolta över!

Under året som har gått har vi uppmärksammat jubileet genom både föredrag och ny utställning utanför naturum. Den 1 september bjöd vi in alla er som är så viktiga för vår verksamhet och firade med tårta, musik och tillbakablickar.

Temat för året, och även för nästkommande år, är Upplev Vattenriket. En ny utflyktsguide har sett dagens ljus, naturvägledarna har under året flyttat ut till sina favoritplatser och arbetet med Skåneleden SL6 Vattenriket har tagit fart. Orangea skyltar visar vägen till den första etappen som sträcker sig från Norra Lingenäset till Gropahålet. Det blir nu ännu lättare för besökare och oss som bor här att vandra och uppleva området.

En fin, rullbar bro över Härlövsängaleden som knyter ihop stad och natur invigdes på stadens födelsedag och den biologiska mångfaldens dag den 22 maj. Strax innan stod utmuseum Årummet klart med sin fina utställning och spång ut i vassen vid naturum.

Det har blivit enklare att fiska i Helge å, då en ny tillgänglighetsanpassad fiskebrygga har byggts vid Kanalhuset. Det ska också bli lättare att ta sig ut på vattnet. Biosfärkontoret är projektledare för "På vatten i Vattenriket", som kommunstyrelsen under hösten beslutade att avsätta medel för. Något som vi ser fram emot under nästa år!

Vattenriket och Kristianstad lockar många besökare från när och fjärran. Vi har under året stått värd för flera större konferenser bland andra Naturvårdsverkets Tankesmedja för friluftsliv och Unescos nordiska konferens. Bra tillfällen att få berätta om vår verksamhet och få visa upp vårt fina Vattenrike!

Det viktiga arbetet för att nå förbättrad vattenkvalitet och stärkt biologisk mångfald fortsätter. 37 hektar nya våtmarker har grävts och många hektar sandiga

marker har restaurerats. Under året har vi haft mycket fokus på problematiken att vattnet blir allt brunare. Tillsammans med Skogsstyrelsen och "Helge å Model Forest" anordnade vi en konferens för att få mer kunskap om detta högaktuella ämne.

Det är det vårt biosfärarbete går ut på - det ska vara kunskapsrikt, upplevelserikt, glädjerikt och vattenrikt!

Väl mött under 2020 och välkommen ut och upplev Vattenriket!

Carina Wettemark

Carina Wettemark
Koordinator Biosfärområde Kristianstads Vattenrike
Chef Biosfärenheten, Kommunledningskontoret
Kristianstads kommun

Biosfärområden och Agenda 2030

2015 antog FN en global agenda för hållbar utveckling.

Biosfärområden har en viktig roll i arbetet med att nå de 17 hållbarhetsmålen. Agendan pekar ut riktningen för den globala utvecklingen. Biosfärområdena visar hur den kan genomföras i praktiken.

Dialog och samverkan

Biosfärarbetet bygger på bred lokal förankring och ett gott samarbete med aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Från markägare, företagare, skogsbrukare och fågelskådare till kommuner och länsstyrelser.

Biosfärområden ska vara neutrala arenor för samverkan. Att bygga broar mellan

sektorer är en viktig del i arbetet med att uppfylla de globala målen.

Fungerande ekosystem ger välfärd

Välfungerande ekosystem är en förutsättning för välbefinnande och ekonomisk utveckling. Den uppfattningen är kärnan i biosfärprogrammets arbete och också en viktig del i Agenda 2030.

Bra för natur och människa

Biosfärprogrammet ser människor som en del av naturen. Människors insatser och nyttjande av naturen är ofta avgörande för att producera viktiga ekosystemtjänster. Det som är bra för naturen är också bra för oss människor.

Lärande och attitydförändring

Ett långsiktigt mål i Biosfärområde Kristianstads Vattenrike är en attitydförändring mot ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart samhälle. Vägen dit går via

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

förtroende och genom att väcka intresse, nyfikenhet och engagemang. Biosfärkontoret bidrar med bred lokal förankring, kunskap och utveckling i projekt för att förbättra miljön på land och i vatten.

Naturums pedagogiska verksamhet och aktiviteter, arbetet med att göra landskapet tillgängligt med besöksplatser och vandringsleder är vägar till ökad kunskap och vilja att arbeta för hållbar utveckling.

Vattenriket 30 år

Foto: Kristianstads kommun/Mattias Roos

Jubileumstalare

Karin Magntorn och Carina Wettemark mötte pressen

Foto: Kristianstads kommun/Mattias Roos

Christianstad Symfoniker

I dag är Kristianstads Vattenrike ett internationellt erkänt biosfärområde med naturum som skyltfönster. Trettio år har gått sedan verksamheten startade i två byggaracker vid Helge å. Jubileet firades hela året med föredrag, utställning och film. Den 1 september var det fest med toner, tal och tårta.

1989 började arbetet med att ändra attityden till våtmarkerna kring Kristianstad från vattensjukt till vattenrikt. Restaureringar av strandängar drog igång, liksom arbetet med att göra området tillgängligt med utemuseer, spänger och fågeltorn. Samtidigt började Naturskolan engagera elever och lärare i natur och miljö.

2005 utsågs Vattenriket till biosfärområde av FN-organet Unesco. Fem år senare öppnade besökscenter naturum Vattenriket - mitt i Kristianstad, mitt i våtmarkerna. I dag är Vattenriket en viktig del i varumärket Kristianstad.

30-årsjubileet firades på olika sätt hela året. Den 1 september var det extra festligt med tårta, tal och toner i redet utanför naturum. Efter en lätt regnskur sken solen över firandet, där gästerna fick följa med på en resa genom 30 vattenrika år varvat med musik av Christianstad Symfoniker.

Lagom till jubileumsfesten fick en utställning om Vattenrikets framväxt pryda planket utanför naturum. I en serie föreläsningar kunde intresserade fördjupa sina kunskaper om verksamheten. Naturum-föreståndare Karin Magntorn beskrev resan från Vattenrikets start 1989 till dagens breda verksamhet. Naturfotograf och filmare Patrik Olofsson berättade om äventyr och vedermödor under sina 30 år i Vattenriket. Naturvårdssamordnare Hans Cronert delade med sig av erfarenheterna från arbetet med att göra om igenvuxna strandängar till ett fågelparadis.

Tillsammans med Orangea staden tog biosfärkontoret fram en kortfilm för att uppmärksamma jubileet. Filmen följer Helge å från inlandet i norr till havet i söder. På vägen möter vi lantbrukare, betesdjur och får en inblick i det långsiktiga arbetet med att värna om områdets rikedomar som lett till att det myllrar av djur och växter.

Naturfilmsläger lät ungdomar testa filmhantverket och lära sig om naturen.

Portionen under tian. Hanna Olvenmark bakade hållbara pizzor på februarilovet.

En färgsprakande hösthörna tog form med hattar och kuddar av återvunna textilier.

Nöjda besökare på naturum

Hela 95 procent av naturum Vattenrikets besökare är nöjda med besöket. Det visar en undersökning som Naturvårdsverket lät göra på landets naturum sommaren 2019.

Undersökningen visade att naturums besökare är mycket nöjda med naturstigarna och barnaktiviteterna samt utställningens kunskapsnivå, ämne och teman. Besökarna tyckte även att besöket gjort dem mer inspirerade att ge sig ut i naturen i närområdet.

Familjen Recher från Zürich i Schweiz, trivdes under sitt besök i Vattenriket. Den rena och varierade naturen och det öppna landskapet lockade familjen till området. De var i gott sällskap. I somras hade naturum ovanligt många utländska besökare.

Naturfilmsläger för sommarlovslediga Fjärilar, ätbara växter, livet under ytan. Intresset var brett när ungdomar filmade i Vattenriket. På naturums filmvägar fick de filma, klippa och redigera kortfilmer.

Utrustade med tips från Safari Sveriges experter filmade ungdomarna från olika vinklar och avstånd. När de gick närmare fascinerades de av hur många olika insekter som suger nektar. Film som ingång till intresse för naturen var också poängen med sommarens naturfilmsläger.

I fyra dagar fick elva deltagare testa filmhantverket och lära sig om naturen tillsammans med naturums personal. Lägre avslutades med en filmfestival för familj och vänner.

Vattenrikeblomman blommar

Under året fick många elever tillfälle att använda nya Vattenrikeblomman - ett pedagogiskt redskap om ekosystemtjänster som naturum tagit fram. Förstahandsupplevelser, aktivitet och reflektion gav kunskap om hur beroende vi människor är av naturen.

Pizzor för planeten och ny myshörna

På februarilovet var det full fart med djurolympiad och brasa utanför naturum. Dietisten och influencern Hanna Olvenmark bakade pizzor som är bra för både plånboken och planeten.

Under hösten förvandlades myshörnan till en färgsprakande höstskog full av svampar, löv och kuddar i återvunnet material. Här kunde besökarna prova en hatt och förvandlas till herr kantarell eller bror flugsvamp.

95 422
besökare

80
pizzor med
Portionen under tian

94
skolklasser
som bokat
pedagogisk
verksamhet

537
programaktiviteter

15 800
transkådare
vid Pulken

221
meter ny spång

305
öppetdagar

186
grupper med före-
drag eller guidning

284
på äventyr med
spångsafari

Foto: Kristianstads kommun/Mattias Roos

Utemuseum Årummet

Naturvägledarna flyttade ut

Fågelryggsäck

Provvandring av Vattenrikeleden

Snorkling och hävning i Äspet

Upplev Vattenriket

Åar, sjöar och hav. Strandängar, skogar och sandmarker. I Vattenriket finns fantastisk natur att njuta av. Temat för 2019 var "Upplev Vattenriket". Ny utflyktsguide, spänger och broar, fågelryggsäck och aktiviteter vid besöksplatserna visade vägen ut.

I Vattenriket finns nästan alla svenska naturtyper. Många olika växter och djur trivs och det är ett härligt område att vistas i. 2019 hade vi ett särskilt fokus på att inspirera till naturupplevelser.

Naturupplevelser ger livskvalitet

Att få möjlighet att njuta av härlig natur är livskvalitet för dem som bor i biosfärområdet. En genomtänkt infrastruktur med stigar, fågeltorn och utemuseer, utflyktsguide, kartor och aktiviteter lockar besökare till området. På så sätt bidrar Vattenriket till att göra Kristianstads kommun attraktivt för besökare och företag inom besöksnäringen. På sikt ger naturupplevelser och ökad kunskap ett större engagemang för miljö- och klimatfrågor och en vilja att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Temat Upplev Vattenriket är ett led i arbetet med den här attitydförändringen.

Ny utflyktsguide

Lagom till semestern lanserades den nya fina utflyktsguide Upplev Vattenriket. Den

presenterar Vattenrikets 22 besöksplatser med kartor, texter och bilder och bjuder på massor med tips för att njuta av den varierade naturen – vandra, cykla, paddla, skåda, fiska.

Aktiviteter på flera besöksplatser

Naturums program uppmuntrade lite extra till att hitta ut under året. Naturvägledarna flyttade till sina favoritbesöksplatser med skogsbad och snorkling på Äspet, fiske från nya fiskebryggan vid Kanalhuset, en titt i naturens skafferi på Ekenabben och en cykeltur till Hercules.

På naturum fick besökare låna en fågelryggsäck med kikare, fågelbok och de bästa fågeltipsen. På facebook kunde följarna testa hur väl de känner sitt Vattenrike med ledtrådar som ledde fram till några fina sommarbesöksplatser. Vattenrikets vänner hjälpte till att visa vägen ut genom att hålla Lillöborgens öppen på helgerna. Från maj till september tog de emot 1200 besökare.

Gångbro över Härlövsängaleden

Den 22 maj var det både staden Kristianstads födelsedag och Biologiska mångfaldens dag. En perfekt dag för att inviga den nya gångbron över Härlövsängaleden. Bron knyter ihop stadskärnan med våtmarkernas mångfald och gör Linnérundan säkrare.

Fiskebrygga och gömsle

Ungdomar från Furuboda folkhögskola provade på att fiska vid invigningen av den nya fiskebryggan vid Kanalhuset. Bryggan är byggd med statliga LONA-medel, som Vattenrikets biosfärkontor sökt för förenkla för fiske i Helgeån.

Spång och gömsle fanns med i planerna redan när naturum skulle byggas. Under året kom det efterlängtade Utemuseum Årummet på plats med skyltar, utställning och gluggar med ny utsikt över våtmarkerna, naturum och staden.

I sanden nära dig

Tallar och buskar plockades bort och grässvålen grävdes upp i en dunge söder om Palmérs väg i Åhus. Allt för att gynna sandmarkernas sällsynta växter och svampar.

I Vattenriket arbetar vi sedan länge med insatser för att gynna områdets värdefulla sandmarker. I år hade turen kommit till talldungen söder om Palmérs väg i Åhus. I varm blottad sand trivs arter som är anpassade för att tåla extrema förutsättningar

vad gäller temperatur, torka och störningar. Dessa arter och miljöer har blivit allt sällsyntare. Målet med restaureringen är ett öppnare naturområde som gynnar sandmarkens mångfald växter, insekter och fåglar. Här växer den vackra sandnejlika som kräver ljus och värme och att sanden rörs om. Sandnejlika är starkt hotad och en ansvarsart inom Vattenriket. Andra arter som gynnas är backtimjan, tofsäxing och backsippa.

Åtgärderna gjordes i projektet "I Sanden nära dig", finansierat med statliga LONA-pengar.

Vägen mot bättre vattenkvalitet

LOVA-projektet "Hanöbukten, Helgeå och Skräbeån – för god ekologisk status" gav 17 nya våtmarker. Kommunerna i nordöstra Skåne samarbetade. Biosfärkontoret koordinerade.

I december slutredovisades det fyraåriga projektet med en budget på 8,4 miljoner kronor. Projektets syfte är att Hanöbukten, Helge å och Skräbeån ska få bättre ekologisk status. Målet var 33 hektar våtmark. Det landade på 50 hektar. 3,3 miljoner kom från statliga medel för lokala vat-

tenvårdsinsatser, LOVA. Resten från EU:s Landsbygdsprogram, markägare och Skogsstyrelsens stöd till natur- och kulturvårdsåtgärder i skogen, NOKÅS.

Film om värdet av anlagda våtmarker

Våtmarker renar vatten och jämnar ut flöden, minskar koldioxidläckage och bidrar till grundvatten och rekreation. På Internationella våtmarksdagen, 2 februari, lanserade Vattenriket en kortfilm om arbetet med våtmarker.

Konferens om brunifiering

Vattendragen på norra jordklotet har blivit brunare de

senaste 40 åren. Helge å är inget undantag. Färgen kommer från organiskt material och järn från omgivande marker. Helge å Model Forest, Helgeåns Vattenråd och Vattenriket arrangerade en konferens om orsaker, konsekvenser och åtgärder.

Återhämtningen från försurningen, klimatförändringar och förändrad markanvändning har gjort att organiskt material läckt ut. Att låta vattnet rinna långsammare ut i vattendrag och havet är exempel på insatser för att vända utvecklingen.

Nordiska Unescoråden höll sin årliga konferens i Vattenriket för att ta del av biosfärarbetet.

I projektet Biosphere for Baltic har biosfärområden runt Östersjön kunskapsutbyte om havsmiljön.

Vadehavets besökscentrum i Danmark har mycket gemensamt med naturums verksamhet.

Tankesmedja för friluftsliv var en av flera stora konferenser som hölls i Vattenriket under året.

Vattenriket lockade hemma och i världen

Vattenriket stod värd för många konferenser under året. Intresset för att besöka området och ta del av biosfärverksamheten var stort, både nationellt och internationellt.

I maj valde Naturvårdsverket att hålla årets Tankesmedja för friluftsliv i Kristianstad. 300 personer samlades under temat "Det hållbara friluftslivet". Intensiva dagar fylldes med workshops och utflykter som biosfärkontoret ledde. Veckan innan hade Naturskyddsföreningen sin riksstämma i Kristianstad med fokus på Vattenriket.

Helge å Model Forest arrangerade tillsammans med Helgeåns Vattenråd och

Vattenriket en konferens om brunifiering på naturum. I september lockade Vattenrikets artrikedom växtexperter att samlas här för studiebesök och diskussion kring kulturväxter. I samband med 30-årsjubileet träffades de nordiska Unescoråden i Vattenriket och fick ta del av verksamheten. Den årliga konferensen Biosfär genomfördes som vanligt i samarbete med Högskolan Kristianstad.

Utöver dessa axplock tog naturum Vattenriket emot 186 bokade grupper för konferens och föredrag under året!

Internationella samarbeten

En viktig uppgift för biosfärområdet är att delta i internationella samarbeten och vara ett modellområde för hållbar utveckling. Under året har biosfärkontoret varit delaktigt i flera internationella utbyten:

- Nätverket för europeiska biosfärområden, EuroMab, i Dublin Bay Biosphere.
- Nätverket för de nordliga biosfärområdena, NordMAB, i Wester Ross Biosphere i Skottland.
- Samarbetet för ett friskare Östersjön "Biosphere for Baltic" med träffar i Polen, Estland och Sverige.
- Studieresa till biosfärområde Appennino Tosco Emiliano i Italien. Hållbar besöksnäring, landsbygdsutveckling, nya företagsformer och naturpedagogik stod i fokus.
- Information om Vattenriket till blivande biosfärområden i Montegrappa, Italien.
- Erfarenhetsutbyte med Unescos världsarv Vadehavets besökscentrum.
- Vattenriket är delaktigt i en ny stor projektansökan "Biosphere Forests for the Future" tillsammans med flera biosfärområden runt om i Europa.

Året som gått

Nya samarbeten ska få ut fler på Helge å

Att paddla i Vattenriket är en speciell upplevelse. Naturen, lugnet och känslan av att vara mitt inne i stan, men ändå mitt i vildmarken. Nu ska fler få uppleva detta. Pyret Ovesson, naturvårdssamordnare på biosfärenheten fick uppdraget att utveckla möjligheten att komma ut på ån och ta fram nya rastplatser. Kanske med brygga och grillplats. Dessutom påbörjade hon och Tekniska förvaltning arbetet med bättre utmärkning av farleden genom Hammarsjön, där Kavröbro blir en startpunkt för paddling, båtliv och fiske. Det är flera intressen som vill utveckla friluftslivet och besöksnäringen kopplat till Helge å och Hammarsjön. C4 Kajakklubb, Helgeåns vänner och Näsby gård är några som började samarbeta för att ge fler möjlighet att njuta av den spännande Amazonaslika miljön längs vattnet.

Kristianstads Vattenrike fick fint naturvårdspris

Kristianstads Vattenrike är ett av Sveriges mest framgångsrika naturvårdsprojekt under senare decennier. Därför delade Stiftelsen Erik Rosenbergs Naturvårdsfond ut årets Rosenbergpris till Vattenriket. I ett pressmeddelande lovordade Rosenbergstiftelsen Vattenrikets initiativtagare och medarbetare för att de under alla år frikostigt delat med sig av erfarenheter och kunskaper som inspirerat många att följa exemplet. Stiftelsen skrev vidare att Vattenrikets verksamhet visar hur det är möjligt att kombinera stora naturvärden i landskapet med folkhälsa, attraktionskraft och en positiv samhällsutveckling. Arbetet har dessutom skett i en utåtriktad och folkbildande tradition som påminner om föregångaren Erik Rosenberg. Carina Wettemark och Andreas Jezek tog emot priset i Örebro den 18 juni. Förutom äran fick pristagaren 30 000 kronor.

Motivering: "Ett visionärt och långsiktiga arbete med bevarande, utveckling och möjligheten att ta del av unika naturvärden i Kristianstads Vattenrike."

Efterlängtat spång och gömsle i Årummet

Spång och gömsle fanns med i planerna redan när naturum skulle byggas, men bantades bort för att spara pengar. För ett par år sedan blev det läge att väcka nytt liv i planerna och Tekniska nämnden avsatte medel till bygget. Vägen från idé till verklighet bjöd på utmaningar i både utformning och placering. Resultatet blev en härlig spång som slingrar sig mellan vass och videbuskar. På flera ställen finns bänkar och informationsskyltar. Närmast naturumsjön ligger gömslet. Gluggar i olika höjd ger en helt ny utsikt över våtmarkerna, sjön, naturum och staden. Vesa Jussilas snidade grågäss välkomnar vid ingången. En akvarellmålning av Emma Andersson lyfter fram livet över och under ytan och fågelbilder av Carl Christian Tofte gör det lätt att bestämma vilka arter vi ser. Den 3 maj var det äntligen dags för Tekniska nämndens ordförande Qalinle Dayib att klippa bandet och öppna spången. Sedan dess används spången och gömslet flitigt av besökare som på ett enkelt sätt får ta del av våtmarkens djur och växter.

Tankesmedja för friluftsliv i Kristianstad

Den 16-17 maj höll Naturvårdsverket Tankesmedja för friluftsliv i Kristianstad. Över 300 personer från hela landet samlades för att utbyta erfarenheter på årets tema "Det hållbara friluftslivet". Tankesmedjan tog upp friluftslivets bidrag till ett hållbart samhälle vad gäller ekonomi, hälsa, resor, konsumtion, jämlikhet, jämställdhet och hållbart nyttjande av naturen. I ett fullspäckat program med workshops och utflykter fick deltagarna höra om verksamheten i Vattenriket och tillfälle att besöka många besöksplatser. Morgonpigga följde med på löprunda längs Linnérundan, fågelskådning vid Håslövs ängar och qigong på naturums takterrass. Det fullspäckade programmet tog deltagarna på utflykt till Ekenabben med temat "Må bra i naturen" och till Hercules med temat "Kanaliserar besökare". Andra valde stadsnära paddling ut på Helge å eller vandring längs Linnérundan som en försmak av Skåneleden i Vattenriket.

Året som gått

Invigning av Linnérundebron över Härlövsängaleden

De senaste åren har Tekniska förvaltningen och biosfärenheten förbättrat säkerheten med spänger och kofria stigidelar. Nu finns det även en ny rullbar gångbro över Härlövsängaleden. Bron kom på plats efter ett medborgarförslag från Linnérundeguiden och fågelexperten Evert Valfridsson. Tekniska förvaltningen satsade pengar och ledde brobygget, som stod färdig lagom till den härligaste tiden att njuta av våren och Vattenriket.

På självaste stadens födelsedag och Biologiska mångfaldens dag 22 maj invigde kommunalråd Pierre Månsson bron tillsammans med Evert Valfridsson och Bengt Olsson, chef för Tekniska förvaltningen. Med gemensamma krafter knöt de en symbolisk roset med ett orange band för staden och ett blått för den vattenrika naturen. Pierre Månsson utbringade ett trefaldigt skänkt leve för staden, Vattenriket, mångfalden och bron. Sedan blev det tårtkalas för de omkring 70 personer som samlats för att fira.

Stora Safaribåten kom tillbaka till Vattenriket

Efter två års uppehåll blev det återigen möjligt att njuta av Vattenriket från guidade turer på vattnet. Stora Safaribåten kom tillbaka till Helge å. Nya entreprenören Anders Elmfors körde sina första turer i mitten av augusti. Anders har sin bakgrund inom utbildning och turism. Han är uppvuxen i Kristianstad där han började skåda fågel på 1970-talet. Nu erbjuds både privatpersoner och grupper turer ut i Vattenrike med utgångspunkt från Tivolibryggan i Kristianstad. Blackan runt med strandhugg på Lillö är en tur som passar en bred målgrupp från midsommar till mitten på augusti. Till det kommer bokade grupper i början och slutet av sommaren. Möjligheten att åter igen kunna uppleva Vattenriket från vattnet var efterlängtat. Det är en viktig pusselbit i den lokala turismen och ligger rätt i tiden då naturturismen ökar.

Kreativa idéer när studenter utvecklade vattenvärderna

Vatten var fokus för Högskolan Kristianstads innovationsevent Toy Imagine. 200 studenter från landskapsvetarprogrammet och ekonomiprogrammet deltog. Som inspiration fick de uppleva Kristianstads vatten på olika sätt. När de besökte naturum Vattenriket fick de lyssna på föredrag om Vattenrikets framväxt, titta runt i utställningen och ta en tur med Optyx, innan det blev vandring på spången till Utemuseum Årummet. Sedan tog hårt arbetet vid. På två dagar skulle studenterna arbeta fram koncept som utvecklar staden utifrån vattnets möjligheter! En massa vattenrika idéer kom fram. Husbilsapp, sjökrog, spa och piratö var några tävlingsförslag. Vann gjorde Naturboxen – en lunchlåda för utflykter.

En sann Vattenrikevän gick i pension

Sven-Erik Magnusson bjöd in Hans Cronert till Regionmuseet och berättade om sina planer på ett "Vattenrikeprojekt". Där började ett trettiårigt engagemang för strandängar och våtmarker. Sven-Erik och Hans övertygade kommunledningen, Länsstyrelsen, Naturvårdsverket och WWF att satsa medel på att bevara och åtgärda de igenväxande strandängarna och sjöarna i Vattenriket. De fick skjuts på arbetet och etablerade flera besöksplatser. Antalet vadarfåglar ökade under 1990-talet, men dalade sedan. En del i arbetet som naturvårdssamordnare var att öka andelen skyddad natur i våtmarksområdet. Att få göra det tillsammans med olika myndigheter, markägare, brukare, föreningar och allmänhet finns starkt i Hans minnet. Och så klart att bidra i arbetet med att Vattenriket skulle bli godkänt som biosfärområde med ett fint naturum som kronan på verket. Hans har under åren fått flera priser för sitt arbete. Intresset och engagemanget i Vattenriket fortsätter. Som pensionär har Hans gott om tid att skåda fåglar och fotografera natur.

Nordiska Unescoråden fick uppleva biosfärområdet

Tre dagar i september träffades de nordiska Unescoråden i Biosfärområde Kristianstads Vattenrike. Ett sjuttiofem delegater från Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island fick fördjupad kunskap om biosfärområden och förberedde sig inför Unescos generalkonferens i Paris. Under besöket fick delegaterna information om biosfärbetet och verksamheten på naturum Vattenriket, både i föredrag inomhus på naturum och ute i fält. En eftermiddag ägnades åt studiebesök vid projekt- och besöksplatser i Vattenriket. Biosfärkontorets personal berättade om hur anläggning av våtmarker bidrar till att förbättra vattenkvaliteten i Helge å och Hanöbukten, om transkadeförebyggande arbete tillsammans med lantbrukare och länsstyrelsen och om arbetet med besöksplatser ute i landskapet och temat "Upplev Vattenriket".

Musik för klimatet

Temperaturhöjning i toner. Texter som förklarar och engagerar. I början av hösten hölls uruppförandet av "Musik för klimatet" på naturum Vattenriket för ett 50-tal personer som en del i Framtidsveckan. Musik för klimatet var ett samarbete mellan LUCSUS (Lunds universitets center för hållbarhetsforskning), naturum Vattenriket, XL Big Band och kompositören Claus Sörensen. Utifrån klimatforskaren Sara Brogaards fakta och artiklar skrev Claus Sörensen musik som speglar och förmedlar olika frågeställningar och scenarion. Musiken spelades av XL Big Band, ett av Sveriges främsta storband med bas i Kristianstad. Naturum valdes ut som platsen för uruppförandet. Här är naturen nära och engagemang för hållbarhetsfrågor stort. Konst och musik är sedan starten självklara inslag i naturums programutbud, som en av många vägar till engagemang och attitydförändring.

Reduktionsfiske för klarare vatten i sjöarna

Ett treårigt reduktionsfiske ska ge klarare vatten och bättre sportfiske i Råbelövssjön och Oppmannasjön. Reduktionsfisket är ett LOVA-projekt på tre år. Hösten 2018 sökte Råbelövssjöns och Oppmannasjöns fiskevårdsområden medel tillsammans med Kristianstads kommun. I april 2019 tog Biosfärkontoret över projektledningen. Länsstyrelsen finansierar med 2,8 miljoner kronor och kommunen med 750 000 kronor. Under hösten drog företaget Klara vatten igång notfisket. En not är ett 300 meter långt och 3-10 meter högt nät med tyngder och flöten. Noten dras ihop och omringar fisken i en strut. Rovfisk som gös, abborre och gädda släpps tillbaka i sjön. Vitfisk som mört och braxen plockas bort och blir till biogas. På så sätt blir fiskar som bidrar till övergödningen färre och rovfiskar får bättre förutsättningar. Totalt ska 250 ton vitfisk fiskas upp ur Oppmannasjön och 125 ton ur Råbelövssjön.

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike
- bra för natur och människa

Läs mer och se kontaktuppgifter på hemsidan
vattenriket.kristianstad.se